

1. Аделіна

У свої шістдесят п'ять Аделіна Василівна несподівано збагнула одну важливу, але вже не доленосну річ: вона була гарна!

Спонукав до цього висновку перегляд фотоальбому, що потрапив на очі під час прибирання. Ба більше, не просто гарна, а космічно вродлива! Давні світлини в фотоальбомі вразили її так, що вона засіла коло них на кілька годин, як була – у халаті, з віником між колін і ганчіркою в руці. Прикипіла поглядом до минулого.

Ось вона у двадцять три – а нізачо стільки не даси! Густе волосся спадає нижче лопаток, тонка довга шийка, наївні очі, уста бантиком. Шістнадцять – не більше! Пригадала, як, ховаючись від батьків у підвалі, ставила поруч зі скалкою люстра фотографію Одрі Гепберн і годинами дивилася – чи схожа? Але як же вона себе тоді ненавиділа! Здавалася собі жирною, потворною, як казала мати – «неоковирною».

От якби тоді ще й одягатися так, як нинішні: у короткі шорти, у куценьку футболку, з-під якої сантиметрів

на тридцять, а то й більше, виглядає пружний животик (якого, власне, у неї ніколи не було!). Але ж – ні! Не дай Боже, щоби бретельки бюстгальтера визирали з-під декольте! Прист'юбувала їх шпилькою. І завжди носила нижню спідничку під «марлівкою» (були в моді такі блаґенькі сукенки!) – щоб ноги не просвічувалися. Тепер над цим не паряться. Навпаки. Більше тіла – більше діла.

«І все ж таки не варто прибіднятися», – подумала Аделіна Василівна. Життя в неї (а це нині вже очевидно!) було насиченим, є чому позаздрити молодим, є про що згадати й нарешті заспокоїтися їй самій – тут, у батьківському будинку, у передмісті Києва, куди повернулася після стількох «одіссей» саме з цією метою. Заспокоїтися, угомонитися й почати розмірене, «пенсіонерське» життя в рідних пенатах.

Насадити айви й кизилу замість старих яблунь, зробити на ділянці острівці «камінного саду» та доріжки з білим гравієм (як було в Могікан-Лейку), розбити клумби, облаштувати невеликий басейн чи скляну альтанку з китайськими ліхтариками, завести хорта й виходити з ним до лісу на полювання, а ще було б класно купити мотоцикл чи хоча б мопед червоного кольору – давно хотіла.

Але перше завдання – упорядкувати хату, перепланувати, зруйнувати зайві стіни, прикупити нові меблі, побутову техніку. Усе зробити модерново. Не так, як було, а так, як мріяла: без квітчастих шпалер, кришталю, вигорілих килимів на стінах і плетених серветок на телевізорі. Уся ця раритетна розкіш поволі перекочувала до підвалу. Викинути шкода, зберігати ніде. Та й хоч якась згадка про батьків. Суворі були люди, Царство їм

Небесне. Коли сімнадцятирічною поїхала звідси – так більше не повернулася. Не показала сина. А як покажеш, якщо це для них не радість, а сором на все передмістя?! Це тепер із усім цим простіше. А тоді – прокляти.

Звідусіль, хай де би була, відсилала посилки. А нині, коли спустилася прибирати підвал, знайшла їх не розпакованими, запліснявленими. Не здивувалася, хоча за-смутилася. Боялися вони пліток, осуду, казали: «Неспов-на розуму народилася».

А тепер що з неї візьмеш і що відбереш, якщо по-вернулася поважною пані при грошах і, як виявилось, не без колишньої вроди. Шкода, що не дожили, щоб по-радіти. І, можливо, пробачити, порозумітися... Тепер од-нолітки заздритимуть: таке насичене життя, що й са-мим варто було б таке прожити.

Як приїхала, одразу до Мироськи зателефонувала. Та щось про онуків, невістку й город годин зо дві роз-повідала. А потім каже: «Краще забігай, я там само жи-ву!» – мовляв, голос у тебе не змінився, варто на фігуру глянути. І зареготала.

Мирося – найкозирніша дівчинка в класі!
Надягла Аделіна Василівна нові джинси, блакитне худі, бейсболку, кросівки. Забігла.

На свою голову!
Мирося з'явилася перед очима, мов атомний гриб. Аделіні Василівні не було куди очі подіти від жалю: жирнюща, у квітчастому халаті, у гумових кроксах. Звіс-но, без педикюру.

Нігтями по паркету можна стукати! На голові мор-квяного кольору вороняче гніздо. З-під гудзиків халата три шари «надчеревець» випинають. Хіба так можна?!

Виявляється, можна. І навіть треба. Інакше народ не зрозуміє. Мовляв, «варто шанувати свій вік!». Тобто, каже, якщо тобі за п'ятдесят, треба вже до «склеювання ластів» готуватися, а не світити колінцями крізь штучно вироблені дірки в джинсах. Защити треба.

Допоки ті ласти склеяться, ти, Миросько, ще років зо тридцять ніякі туфлі не надінеш через оці свої па-зурі, якими ріллю можна рити. Тягни ножівку – від-пиляю!

Обмінялися люб'язностями. Розреготалися. Обняли-ся. Випили по склянці вишнівки. Щоб уникнути розпи-тів, записала Аделіна рецепт, як таку смакоту робити, і запряглася, що сходить із Мироською на танці до «Лісової пісні».

Санаторій цей споконвіку був для «підшлункових» стариганів, скільки Аделіна з Миросею себе пам'ятають. Молодь туди не пускали, а нині всі, хто тут зі старожи-лів залишився, відриваються по повній. Вальси на дис-котеках для тих «кому за...» витанцьовують, на вистави столичних артистів ходять по пенсійному квитку, кіно дивляться, із письменниками зустрічаються, коли тих привозять.

– Прикинь, – каже Мирося, – тоді – зась, а тепер, коли пофіг дим, ласкаво просимо! Тож як оговтаєшся, сходимо, молодість згадаємо! До речі, там досі твій Сця-нич завгоспом працює. Золоті руки в нього, як і колись! Не відпускають його на пенсію.

Звісно, про Сцянича цікаво було почути. Якби ж то не так ехидно Мирося говорила. І про інших – цікаво. Мирося знає, про кого насамперед нагадати. Та ще пліт-карка! Суперниця колишня.

— Єронімка твій теж тут, — повідомляє. — Ну той узагалі — капець! Котедж побудував, равликову ферму. Слимаків розводить! Слимаків їсть, слимаками вкривається, та ще й імпортує кудись аж до Франції. На «мерсі» по хліб до сільпо їздить. Нікого, типу, не впізнає — весь такий у білому — не підійти! Сцяннич йому в тому котеджі все налагодив: басейн, гараж, теплу підлогу, ще там щось. Уявляю, що буде, як зустрінетесь. Ми ж думали, що ти за мільйонера заміж вийшла, не повернешся. А справді, з якого дива повернулася?

— Отже... — схилила голову Аделіна над аркушем. — На два кіло цукру — скільки вишень?

— А Вован твій так і нудить світом, — торочить своє Мироська. — Ким тільки не був! Навіть, уяви собі, лікував божевільних! Вивіски малював. Хто б подумав! Такий перспективний хлопчина був, якби тоді не сів. Дякувати Богові, що на старості літ ще не посадили, бо досі бешкетує. Хоча, блін, яка старість?! Кажуть, у нього молода коханка, в онучки годиться. Тож Вован твій у порядку. І виглядає нічо-се...

Аделіна Василівна усі ці «твій, твого» повз вуха пропускає. П'ятдесят років минуло — міне ще стільки ж, а Мирося й у пеклі чи в раю (де вони там зустрінуться?!) Аделіні очі колотиме минулим.

Власне, про що ще з давніми друзями розмовляти, як не про минуле, занудьгувала Аделіна Василівна. Ненавиділа, коли серед ровесників починалися ці теревені — «А, пам'ятаєш?..». Ну пам'ятаю — і що?! Повертатися до минулого — ознака старості.

Що ці згадки тобі додають? Тільки віднімають.

Нагадують, що нині ти карикатура на саму себе. Тут уже справді — або склеюй ласти, або... іди на той санаторійний «дискарь» у гумових кроках. І, як каже Мироська, «пофіг дим». Аби танці.

Пообіцяла Миросі сходити з нею на дискотеку. Якраз триває крайня зміна — кінець серпня. Останнє танго...

— Тільки, — сказала, — я тобі хоч сукню якусь дам.

— Ага, — киває Мирося, — я її на носа натягну!

Добре, що хоч тепер самокритичною стала.

— Та в мене одягу, — каже, — завались! І лосини, і туніки. Це ти мене на городі заскочила. Увечері — не впізнаєш. Просто в мене тепер комплексів немає! А пам'ятаєш, як я казилася, що в мене великі пальці на нозі коротші за інші? Думала підрізати! Мучилася через те, босоніжки не носила. А потім зрозуміла, що це доля, від якої не втечеш.

— Яким чином пальці на долю впливають?

— Та то ж народна прикмета: якщо великий палець коротший за інші, значить, що все життя під чоловіком ходитимеш. Від природи не втечеш.

— І що, ходила?

— Ще й як! Видихнула лише, як помер із перепою, прости Господи-Царство-Небесне! А в тебе як було?

— У мене з пальцями все гаразд.

Отак і погомоніли. Аж доки Мирося не схопилася до телевізора, щоб серіал не пропустити.

Пішла Аделіна Василівна назад засмучена: що життя з людьми робить? Навіщо — так?

Ішла містечком — «така вся» — у рваних джинсах, сонцезахисних окулярах під козирком бейсболки й раділа, що її тут ніхто не впізнає. І вона — нікого.

Не впізнає навіть місцевості, яка з провінційного селища міського типу розрослася в кольорові острівці сучасних таунхаузів. Скоро вони підберуться до траси, ще оточеної старими будівлями, і місто її дитинства зникне під яскравими хвилями модернового ландшафту, від якого вона була в захваті з першого ж дня повернення.

Зі знайомого лишилася тільки старезна кострубата гойдалка між двоповерховими «хрущовками». Єдина залізна дура «не від світу сього». Це ж треба таке – вижила! Рипить на цьому подвір'ї ось уже пів сторіччя. Стирчить на двох палицях, самотня. Діти на таких уже не гойдаються. Та й дітей у дворах уже немає: сидять за планшетами, чортиків ганяють.

А ті, хто гасає по колодязях новобудов, схожих на тренажерні зали, навряд чи спокушаються на стару заіржавілу конструкцію.

Новобудови звідусіль підтискають двоповерхівки. Мов центуріони в блискучих обладунках, наповзають на ці останні барикади «світлого майбутнього». Час поволі вимиває та зносить у глибини свого простору мотлох минулого – собачі буди, скособочені дерев'яні альтанки, пузаті квасні діжки на колесах, скоцюрблені гнізда вуличних «наливайок». Гойдалка з якогось дива ще тут. Але скоро змие і її.

Сісти б, гойднутися разок...

Здолавши спокусу, Аделіна Василівна прямує далі, дихає петуніями. Їх тут – море, утопитися можна в ароматі. З кав'ярні, що раніше була звичайною їдальнею, а тепер яскравіше вивіскою «Шах і Мат», линула пісня Шарля Азнавура «La bohème».

Я розповім вам про часи,
Невідомі для тих, кому нині двадцять...
Тоді Монмартр розвішував бузок
Під нашим убогим вікном...
Я їв через день...
А ти позувала мені оголеною...
І все це означало – бути щасливими...

Аделіна Василівна зупинилася, залякла. Уявила, якби почула таке в часи її особистої богеми на березі Котурки. І не з транзистора – а ось так, на всю вулицю...

Чотири роки тому вона була на похороні Азнавура на площі Будинку Інвалідів. Просто взяла й, нікого не повідомивши, гайнула до Парижа. Навіть не замовила готель: вилетіла опівночі, повернулася – опівночі. Ніхто й не помітив завдяки часовому проваллю між Америкою та Францією. До сходу сонця пила віскі, затуляючи вуха від звуків світу рожевими навушниками, у яких лунало:

...богема, богема...

Це означає, що ти прекрасна,

А в кожному з нас живе геній...

...Ми кохали одне одного,

І кохали все життя...

...богема, богема –

Це означає, що нам по двадцять...

І це все тепер не має значення...

Ота втеча стала останньою краплею терпіння її близьких. І останньою крапкою в божевіллі, що гнітило